

XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN ĐỦ “ĐỨC” VÀ “TÀI” THEO LỜI DẠY CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

Lê Trung Kiên

Viện Hồ Chí Minh và các lãnh tụ của Đảng, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Tóm tắt. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm xây dựng nền giáo dục mới, nhằm đào tạo ra con người phát triển toàn diện. Trong quá trình lãnh đạo cách mạng, Người đánh giá cao vai trò và cách thức xây dựng đội ngũ giáo viên vừa “hồng” vừa “chuyên”, vừa có “đức”, vừa có “tài”. Những quan điểm của Người có ý nghĩa soi đường cho công tác quản lí, kiểm tra, đánh giá, tuyển chọn giáo viên, nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn và năng lực sư phạm cho đội ngũ giáo viên đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp giáo dục hiện nay.

Từ khóa: Đội ngũ giáo viên, đức và tài, Hồ Chí Minh.

1. Mở đầu

Ở Việt Nam, đã có nhiều công trình nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục. Những cuốn sách sưu tập bài nói và viết có tính chuyên đề giáo dục của Chủ tịch Hồ Chí Minh được sắp xếp theo trình tự thời gian từ 1920 đến 1969, như: Cuốn sách *Nhiệm vụ của cô giáo, thầy giáo là rất quan trọng và rất vẻ vang*, công trình nói về vai trò của giáo dục và “trách nhiệm của nhà giáo trong phát triển giáo dục chế độ mới” [1, 159]; Cuốn sách *Bàn về giáo dục* được sưu tầm, tuyển chọn những bài viết của Người về giáo dục toàn diện ở nước ta [2]. Công trình khai thác những di sản của Người về giáo dục, như: Nguyễn Lâm (1990), *Hồ Chủ tịch nhà giáo dục vĩ đại*, công trình nói về những chỉ dạy và công lao to lớn, “những cống hiến của Người về mặt giáo dục chiếm một vị trí vô cùng quan trọng” [3, tr. 4]; Hà Huy Giáp (1998), *Làm công tác giáo dục dưới ánh sáng tư tưởng Hồ Chí Minh* [4], tác giả phân tích những nội dung cơ bản trong tư tưởng của Người về công tác giáo dục và đào tạo. Cuốn *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục*, được chia ba phần, trong đó phần thứ ba là về “sự phát triển của đất nước và dân tộc phụ thuộc phần lớn vào sự phát triển của giáo dục - đào tạo” [5, 214]. Cuốn *Hồ Chí Minh về giáo dục, bồi dưỡng thanh, thiếu niên và nhi đồng* [6], nói về những quan điểm của Người về giáo dục, nội dung và phương pháp giáo dục, bồi dưỡng thanh, thiếu niên. Cuốn *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục và vận dụng vào đào tạo đại học hiện nay*, công trình nghiên cứu nguồn gốc, quá trình hình thành, nội dung tư tưởng của Người về giáo dục, đánh giá thực trạng và giải pháp vận dụng tư tưởng của Người, trong đó có giải pháp “xây dựng đội ngũ giảng viên đại học đủ đức - tài, vừa “hồng”, vừa “chuyên” theo lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh, góp phần quan trọng nâng cao chất lượng đào tạo đại học hiện nay” [7, 207]. Cuốn *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục với vấn đề đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục Việt Nam hiện nay*, công trình nói về Hồ Chí Minh là tấm gương nhà giáo dục vĩ đại, đề ra giải pháp giáo dục toàn diện về đức, trí, thể, mỹ và khẳng định “giáo viên là nhân tố quyết định quá trình vận hành của hệ thống giáo dục cũng như chất lượng giáo dục” [8, 103].

Ngày nhận bài: 2/7/2021. Ngày sửa bài: 29/8/2021. Ngày nhận đăng: 10/9/2021.

Tác giả liên hệ: Lê Trung Kiên. Địa chỉ e-mail: kienlt1511@gmail.com

Một số bài báo khoa học có đề cập tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục, về đào tạo giáo viên và sinh viên sư phạm, như: Bài viết *Học tập và làm theo tấm gương đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh với việc xây dựng đội ngũ nhà giáo Việt Nam giai đoạn hiện nay* [9]; Bài viết *Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh vào quản lý giáo dục ở Việt Nam hiện nay* nói về tư tưởng của Người về quản lý giáo dục, đánh giá thực tiễn quản lý giáo dục và việc vận dụng tư tưởng của Người về quản lý giáo dục hiện nay, bài viết khẳng định: “phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học, hướng đến đào tạo toàn diện con người, cả về trí, đức, thể, mỹ” [10, 84]; Bài viết *Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục đạo đức cách mạng cho thanh niên trong giai đoạn hiện nay* [11]; Bài viết *Sự cần thiết và giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy chuyên đề Tác phẩm Hồ Chí Minh cho sinh viên ngành giáo dục chính trị ở các trường sư phạm hiện nay* (Tập chí khoa học Trường Đại học Sư phạm Hà Nội) [12, 138-146]; Nguyễn Thu Tuấn (2018), *Đổi mới phương thức phát triển năng lực nghề nghiệp cho sinh viên theo định hướng chuẩn nghề nghiệp giáo viên thông qua thực tập sư phạm: một nghiên cứu tổng quan ở Việt Nam* [13, 326-340];...

Như vậy, các công trình trên đây đã nghiên cứu những khía cạnh khác nhau về đội ngũ giáo viên, về một số nội dung cụ thể trong quan điểm Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên đủ đức và tài. Kế thừa những giá trị của các công trình trên đây và tập trung phân tích làm rõ quan điểm Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên có tài, có đức là vấn đề có ý nghĩa quan trọng đến chất lượng giáo dục. Vì vậy, việc lựa chọn đề tài xây dựng đội ngũ giáo viên về “đức” và “tài” theo quan điểm Hồ Chí Minh để nghiên cứu sâu sắc hơn, làm rõ tầm quan trọng, có giá trị lý luận và thực tiễn trong công tác đào tạo, bồi dưỡng giáo viên và sinh viên sư phạm hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quan điểm Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên đủ “Đức” và “Tài”

2.1.1. Về vai trò của việc xây dựng đội ngũ giáo viên

Xây dựng đội ngũ giáo viên là mắt xích quan trọng đào tạo người tài, đức, phục vụ sự nghiệp cách mạng thắng lợi hoàn toàn. Giáo dục với mục tiêu đào tạo nhân tài, phát triển nguồn nhân lực, góp phần quyết định vào sự thành công của sự nghiệp giữ nước, dựng nước và phát triển đất nước. Lãnh tụ Lênin từng nói: “đội quân giáo viên phải đề ra cho mình những nhiệm vụ giáo dục to lớn và trước hết họ phải trở thành những đội quân chủ yếu trong sự nghiệp giáo dục xã hội chủ nghĩa”. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt nhấn mạnh đội ngũ giáo viên trong sự nghiệp giáo dục nói chung và trong việc xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa nói riêng. Người khẳng định: “Nếu không có thầy giáo thì không có giáo dục. Không có giáo dục, không có cán bộ thì không nói gì đến kinh tế văn hóa” [14, 345]. Theo Người, việc học dẫn con người đến với hiểu biết, đến với cái thiện, giúp con người mở mang trí tuệ. Người hiểu rõ từng câu chữ trong lời dạy của cha ông được khắc trên tấm bia đặt ở Văn Miếu: “Những người tài giỏi là yếu tố cốt tử đối với một chính thể, khi yếu tố này dồi dào thì đất nước phát triển mạnh mẽ, khi yếu tố này kém đi thì quyền lực đất nước bị suy thoái. Những người có học thức là một sức mạnh đặc biệt quan trọng đối với đất nước”. Để đạt được mục tiêu đó, xây dựng đội ngũ giáo viên là mắt xích quan trọng để thực hiện quá trình đào tạo có chất lượng, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ đặt ra.

Xây dựng đội ngũ giáo viên là xây dựng hình mẫu cho các thế hệ học trò noi theo. Hồ Chí Minh đề cao vai trò của giáo viên trong giáo dục nhân cách con người. Người cho rằng: “Học trò tốt hay xấu là do thầy giáo, cô giáo tốt hay xấu” [15, 269]. Hoạt động sư phạm của giáo viên có mối quan hệ chặt chẽ với tư cách đạo đức, năng lực chuyên môn và trách nhiệm của giáo viên. Xây dựng đội ngũ giáo viên có đạo đức tốt, có năng lực tốt thì sẽ tương quan tỉ lệ thuận với chất lượng sư phạm, góp phần đảm bảo chất lượng học tập. Giáo viên là tấm gương cho thế hệ học trò, “thầy tốt thì ảnh hưởng tốt, thầy xấu thì ảnh hưởng xấu” [16, 492], do đó, để có cán

bộ giáo dục tốt thì cần phải có đội ngũ giáo viên có tài, có đức. Vì vậy, Người đánh giá rất cao ở việc xây dựng phẩm chất “tài”, “đức” của người giáo viên. Người nói: “Có tài mà không có đức là hỏng, có đức mà chỉ i tờ thì dạy thế nào” [15, 269].

Giáo viên là nghề đặc biệt, “là những người vẻ vang nhất, là những anh hùng vô danh”, “Có gì vẻ vang hơn là nghề đào tạo những thế hệ sau này tích cực góp phần xây dựng chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản. Người thầy giáo tốt - thầy giáo xứng đáng là thầy giáo - là người vẻ vang nhất, dù tên tuổi không đăng trên báo, không được thưởng huân chương. Song những người thầy giáo tốt là những người anh hùng vô danh. Đây là một điều rất vẻ vang, nếu không có thầy giáo dạy dỗ cho con em nhân dân thì làm sao mà xây dựng chủ nghĩa xã hội được. Vì vậy, nghề thầy giáo rất quan trọng, rất vẻ vang” [17, 403]. Người đánh giá “sự học tập ở nhà trường có ảnh hưởng rất lớn cho tương lai của thanh niên và tương lai của thanh niên là tương lai của nước nhà” [18, 102], cho nên, “Các cô, các chú có nhiệm vụ rất quan trọng: Bồi dưỡng thế hệ công dân, cán bộ sau này. Làm tốt thì thế hệ sau này có ảnh hưởng tốt. Làm không tốt sẽ có ảnh hưởng không tốt đến thế hệ sau” [14, 344]. Người đòi hỏi, mỗi giáo viên phải nhận thấy vị trí, vai trò quan trọng của mình để luôn tự trau dồi, tự đào tạo, yêu ngành, mến nghề, thực hiện tốt phương châm “học không biết chán, dạy không biết mỏi”, góp phần đào tạo và xây dựng những thế hệ giáo viên “vừa hồng”, “vừa chuyên” cho đất nước.

2.1.2. Về cách thức xây dựng đội ngũ giáo viên

Trong quá trình đào tạo, bồi dưỡng giáo viên là sinh viên sư phạm, các nhà trường và cơ sở đào tạo cần quan tâm đến tính toàn diện, tập trung thực hiện đồng bộ các mặt giáo dục về năng lực chuyên môn và phẩm chất cho người học.

Nâng cao nhận thức về lòng yêu nghề cho đội ngũ giáo viên.

Các trường sư phạm, các cơ quan đào tạo đội ngũ giáo viên luôn có trách nhiệm trong việc phát triển phẩm chất và năng lực cho đội ngũ nhà giáo tương lai để họ sẽ phải đảm nhận tốt vai trò “dạy người, dạy nghề” trong ngành giáo dục. Người yêu cầu: “Đảng và Chính phủ phải giúp bằng cách giáo dục, để trí thức có lập trường vững vàng, quan điểm đúng đắn, tư tưởng sáng suốt, tác phong dân chủ” [14, 378].

Người chỉ rõ, giáo viên phải có trình độ, nhưng phải cố gắng lớn lắm thì giảng dạy mới đạt kết quả. Bởi vậy, các cơ sở đào tạo chú trọng nâng cao nhận thức, trình độ giáo viên là một khâu đặc biệt quan trọng trong bất cứ quá trình nào của giáo dục đào tạo, từ đó mới phát huy vai trò điều khiển hoạt động dạy và học. Các nhà trường phải chú trọng giáo dục lòng yêu ngành, mến nghề để hướng đến mục tiêu xây dựng đội ngũ giáo viên có đạo đức tốt hơn, tri thức tốt hơn, có ý thức với nghề, có tâm hồn với trẻ và có phương pháp dạy tốt. Không có giáo viên tốt, không có nhà trường tốt, không có phương pháp giáo dục tốt thì không thể có chất lượng giáo dục cao. Vì vậy, Người cho rằng: “Cán bộ và giáo viên cũng phải tiến bộ cho kịp thời đại thì mới làm được nhiệm vụ. Chớ tự túc, tự mãn, cho là giỏi rồi thì dừng lại. Mà dừng lại là lùi bước, là lạc hậu, mình tự đào thải trước. Cho nên phải cố gắng học tập để cải tạo mình, cải tạo tư tưởng của mình, cải tạo con em và giúp vào cải tạo xã hội” [15, 266].

Giáo dục đạo đức và nêu gương cho đội ngũ giáo viên.

Trong việc xây dựng đội ngũ giáo viên cần phải quán triệt đào tạo chuyên môn kết hợp rèn luyện đạo đức, như Người từng nói: “Chính trị là đức, chuyên môn là tài, có tài mà không có đức là hỏng”. Trong quá trình bồi dưỡng, đào tạo, các nhà trường đòi hỏi mỗi giáo viên phải có tài và đức, trong đó đức là gốc, là nền tảng cho sự phát triển toàn diện. Người chỉ rõ: “trong giáo dục không những phải có tri thức phổ thông mà phải có đạo đức cách mạng, có tài phải có đức”.

Đạo đức cách mạng không phải có sẵn trong mỗi giáo viên, cũng không phải tự nhiên mà có hay trên trời sa xuống, mà do quá trình rèn luyện bền bỉ hằng ngày mới hình thành được. Cho nên, việc giáo dục, bồi dưỡng đạo đức cho giáo viên cần phải được ưu tiên, phù hợp với chương trình học, đối tượng học, thời gian học, phương pháp học, kết hợp với các môn học và các loại

hình giáo dục để tạo ra hiệu quả cao. Vì vậy, Người nhấn mạnh: “Nội dung giáo dục cần chú trọng hơn nữa về mặt đức dục. Dạy cho các cháu đạo đức cách mạng, biết yêu Tổ quốc, yêu chủ nghĩa xã hội, yêu khoa học, yêu lao động và người lao động, thật thà, dũng cảm, sẵn sàng tham gia lao động và bảo vệ Tổ quốc” [17, 746].

Theo Người, cần phải giáo dục những giá trị đạo đức truyền thống và những quan điểm đạo đức tiên bộ cho con người Việt Nam hiện đại. Người nêu ra hệ thống những chuẩn mực đạo đức cho việc giáo dục đội ngũ giáo viên. Trong đó, phẩm chất mang tính bao trùm và quan trọng nhất là “trung với nước, hiếu với dân”, tức là phải trung thành với sự nghiệp cách mạng, trung thành với mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, trung thành với con đường của cha ông ta đã hy sinh vì độc lập, tự do và hạnh phúc. Bồi dưỡng những phẩm chất Cần, Kiệm, Liêm, Chính, chí công vô tư, lòng yêu thương con người, sống có tình nghĩa cho đội ngũ giáo viên. Cùng với đó, phải chống những biểu hiện sai trái của chủ nghĩa cá nhân.

Trong quản lý đào tạo cần đặc biệt quan tâm huấn luyện phương pháp nêu gương cho các nhà giáo và sinh viên sư phạm. Mọi hành vi của các thầy cô đều có ảnh hưởng rất lớn đến việc giáo dục người học. Người nhắc nhở: “các thầy, cô giáo phải trở thành tấm gương sáng, thành kiểu mẫu cho các em noi theo”, “phải là kiểu mẫu về mọi mặt, tư tưởng, đạo đức, lối làm việc”. Người mong muốn để cho xã hội nhiều người tốt, có ích, đòi hỏi người già cũng phải là tấm gương và có trách nhiệm dìu dắt, giúp đỡ thế hệ trẻ. Người nói: “Các đồng chí già là rất quý, là gương bên bãi đấu tranh, dìu dắt, bồi dưỡng, đào tạo thêm đồng chí trẻ. Đồng chí già phải giúp đỡ cho đồng chí trẻ tiên bộ” [19, 293]. Như vậy, mỗi luận điểm của Người, đối với cán bộ quản lý và giảng dạy là một bài học sư phạm quý giá.

Giáo dục văn hóa và trình độ chuyên môn gắn với học tập suốt đời.

Người thầy phải không ngừng tu dưỡng, trau dồi về chuyên môn trong suốt quá trình công tác để nâng cao khả năng truyền đạt kiến thức cho các thế hệ học trò. Giáo viên phải luôn có ý thức tự học để tu dưỡng đạo đức, nâng cao kỹ năng, năng lực và hiểu biết toàn diện. Hồ Chí Minh xác định, các nhà giáo là những người lao động trí óc, sáng tạo tri thức, không có giáo viên tốt thì không có nhà trường tốt, “không có thầy giáo thì không có giáo dục” [14, 345]. Việc đào tạo, bồi dưỡng giáo viên cần chú trọng giáo dục toàn diện, tư tưởng chính trị, đạo đức, chuyên môn, sức khỏe và học tập suốt đời. Người nói: “giáo viên cũng phải tiên bộ cho kịp thời đại thì mới làm được nhiệm vụ. Chớ tự túc, tự mãn, cho là giỏi rồi thì dừng lại. Mà dừng lại là lùi bước, là lạc hậu, mình tự đào thải trước. Cho nên phải cố gắng học tập để cải tạo mình, cải tạo tư tưởng của mình, cải tạo con em và giúp vào việc cải tạo xã hội” [15, 266]. Mỗi giáo viên có chuyên môn vững vàng thì sẽ có phương pháp tốt, Người nói: “Có thầy giỏi thì rồi sẽ có phương pháp hay, do đó, sẽ có trò giỏi, còn thầy đã kém thì khó lấy gì bù đắp nổi”. Bên cạnh đó, Người yêu cầu các nhà quản lý giáo dục phải tạo điều kiện thuận lợi cho giáo viên “đầy mạnh công tác nghiên cứu và phổ biến khoa học và kỹ thuật một cách có trọng điểm, có từng bước vững chắc” [17, 69].

Giáo dục về phương pháp làm việc có trách nhiệm với danh dự nghề nghiệp và xã hội.

Người nêu và căn dặn, nhắc nhở ở nhiều trường, nhiều lớp huấn luyện và ở các hội nghị về giáo dục, rằng: Dạy là phải “dạy tốt”, học là phải “học tốt”. “Dù khó khăn đến đâu cũng phải tiếp tục thi đua dạy tốt và học tốt” [20, 507]. Người định hướng cho người thầy phải lựa chọn và thường xuyên cải tiến phương pháp dạy học sao cho phù hợp. Người cho rằng: “Đại học thì cần kết hợp lý luận khoa học với thực hành, ra sức học tập lý luận và khoa học tiên tiến của các nước bạn, kết hợp với thực tiễn của nước ta, để thiết thực giúp ích cho công cuộc xây dựng nước nhà” [14, 186]. Người nhấn mạnh: “Suốt đời phải gắn liền lý luận với công tác thực tế”.

Trong việc đổi mới cách dạy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ thị cho Bộ Giáo dục ra tuyên bố nêu rõ mục đích, phương pháp và tổ chức nền giáo dục mới là xóa bỏ lối học hình thức, phải giúp học viên có lối nhận thức khoa học, phát triển óc phê bình, óc phân tích và tổng hợp, tinh

thần sáng tạo và óc thực tế. Người yêu cầu phải bám sát nội dung dạy học, phải phục vụ cho mục tiêu dạy học. Người đòi hỏi mỗi cán bộ phải thông thạo công việc của mình, “phải thực hành: làm việc gì, học việc ấy”. Đó chính là học cách làm. Đối với thầy giáo, cô giáo là học cách dạy, đổi mới cách dạy khi chương trình, sách giáo khoa đã có cái cách đổi mới để trò hiểu chóng, nhớ lâu và tiến bộ nhanh. Và Người còn kêu gọi nhà giáo phải biết tôn trọng ý kiến người khác, không nên có thành kiến đối với các ý kiến trái ngược với mình.

Phương pháp giáo dục thiết thực và phù hợp với đặc điểm của người học. Người khẳng định: “*Cốt thiết thực chu đáo hơn tham nhiều*. Việc cốt yếu là phải làm cho người học hiểu thấu vấn đề” [18, 357]. Khi thực hiện quá trình dạy, giáo viên cần chú ý việc gì cũng phải bắt đầu từ gốc, dần dần đến ngọn, từ ít đến nhiều, từ hẹp đến rộng, không thể vội vàng, tham mau, tham nhiều trong một lúc. Người luôn coi giáo dục phải đảm bảo tính vừa sức, phù hợp với đặc điểm lứa tuổi, đồng thời đảm bảo tính hệ thống, tính vững chắc và liên tục trong quá trình giáo dục. Cho nên giáo dục phải căn cứ vào đối tượng, điều kiện, hoàn cảnh của người học mà truyền đạt nội dung và bổ sung cách thức giảng dạy cho phù hợp. Người nói: “Bất cứ việc to việc nhỏ, chúng ta phải xét rõ và làm cho hợp trình độ văn hoá, thói quen sinh hoạt, trình độ giác ngộ, kinh nghiệm tranh đấu, lòng ham, ý muốn, tình hình thiết thực của quần chúng” [18, 288]. Phương pháp đối thoại không chỉ có vai trò quan trọng trong quá trình dạy và học mà còn được thực hiện trong các buổi thảo luận, hội họp. Bởi “Trong lúc thảo luận, mọi người được hoàn toàn tự do phát biểu ý kiến, dù đúng hoặc không đúng cũng vậy. Song không được nói gàn, nói vòng quanh” [18, 272].

Để thực hiện được các phương pháp giảng dạy một cách hiệu quả, thiết thực, các nhà quản lý giáo dục và mỗi giáo viên phải phát huy tinh thần đoàn kết, dân chủ và giúp đỡ nhau cùng tiến bộ. Người nói: “Trước hết là phải đoàn kết. Đoàn kết thật sự, giữa thầy và trò, giữa thầy và trò, giữa trò và trò, giữa cán bộ và công nhân. Toàn thể nhà trường phải đoàn kết thành một khối, đoàn kết phải thật sự trăm phần trăm chứ không phải chỉ là đoàn kết miệng” [17, 402]. “Trong trường cần có dân chủ, đối với mọi vấn đề thầy và trò cùng nhau thảo luận, ai có vấn đề gì đều thật thà phát biểu, điều gì chưa thông suốt thì hỏi, bàn cho thông suốt, dân chủ nhưng trò phải kính thầy, thầy phải quý trò, chứ không phải “Cá đối bằng đầu” [21, 456].

2.2. Vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên đủ “Đức” và “Tài” nhằm nâng cao chất lượng đào tạo hiện nay

2.2.1. Thực hiện tốt khâu tuyển chọn người có tài, có đức, bổ sung cho đội ngũ nhà giáo

Quán triệt sâu sắc quan điểm Hồ Chí Minh về tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ giáo viên đủ “đức” và “tài”, Đảng, Nhà nước và Ngành Giáo dục có những quan tâm, chỉ đạo nâng cao chất lượng xây dựng, phát triển đội ngũ nhà giáo. Luật Giáo dục năm 2005 đã khẳng định: “Nhà giáo giữ vai trò quyết định trong việc đảm bảo chất lượng giáo dục. Nhà nước tổ chức đào tạo, bồi dưỡng nhà giáo; có chính sách sử dụng, đãi ngộ, bảo đảm các điều kiện cần thiết về vật chất và tinh thần để nhà giáo thực hiện vai trò và trách nhiệm của mình; giữ gìn và phát huy truyền thống quý trọng nhà giáo, tôn vinh nghề dạy học”. Xây dựng đội ngũ giáo viên đủ về số lượng, có trình độ chuyên môn nghiệp vụ cao, đủ năng lực tiếp cận và thực hành các phương pháp giáo dục tiên tiến, có phẩm chất đạo đức tốt và lương tâm nghề nghiệp trong sáng. Như nhà sư phạm lỗi lạc người Nga là Uxinxi khẳng định: “Nhân cách của người thầy là sức mạnh có ảnh hưởng to lớn đối với học sinh, sức mạnh đó không thể thay thế bằng bất kỳ cuốn sách giáo khoa nào, bất kỳ câu chuyện châm ngôn đạo đức, bất kỳ một hệ thống khen thưởng hay trách phạt nào khác”. Trong khâu tuyển chọn giáo viên, cần vận dụng sáng tạo những quan điểm Hồ Chí Minh về cách thức xây dựng giáo viên, đặc biệt chú ý đến phẩm chất “đạo đức là gốc”. Do vậy, các nhà quản lý giáo dục phải làm tốt công tác tuyển chọn, bồi dưỡng cán bộ, giáo viên thông qua kiểm tra chuyên môn, tổ chức thi tuyển để đánh giá phẩm chất và năng lực của giáo viên. Năng lực dạy học của giáo viên bao gồm: Năng lực chuẩn bị (lựa chọn tài liệu tham khảo,

xác định mục tiêu bài giảng, yêu cầu kiến thức và kỹ năng, chọn phương pháp và kỹ thuật giảng, dự kiến các khả năng xảy ra và xử lý); năng lực thực hiện gồm kỹ năng (định hướng nội dung mới, luyện tập kỹ năng, phát triển kiến thức, kiểm tra và khuyến khích sinh viên); năng lực đánh giá khả năng tiếp thu bài và tổ chức các hoạt động xã hội trong và ngoài trường [22, 149-160].

Các cơ sở giáo dục cần tham khảo, vận dụng những kinh nghiệm giáo dục quý báu của các tổ chức, các nước trên thế giới và tiếp tục quán triệt chủ trương của Đảng và Nhà nước về xây dựng đội ngũ nhà giáo, như: Quyết định số 16/2008/QĐ-BGDĐT, của Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành Quy định về đạo đức nhà giáo, với tiêu chí cụ thể bao gồm bản lĩnh chính trị vững vàng, có phẩm chất và lương tâm nghề nghiệp trong sáng, có tính tích cực học tập, không ngừng nâng cao chuyên môn nghiệp vụ và phương pháp sư phạm, có lối sống và cách ứng xử chuẩn mực, thực sự là tấm gương cho người học noi theo. Quan điểm này là sự kế thừa và phát triển chủ trương giáo dục của Hồ Chí Minh có giá trị định hướng xây dựng đội ngũ nhà giáo. Thực hiện tốt Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng là: “Chú trọng hơn giáo dục đạo đức, nhân cách, năng lực sáng tạo và các giá trị cốt lõi, nhất là giáo dục tinh thần yêu nước, tự hào, tự tôn dân tộc,... khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa” [23, 136]; Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 4/11/2013 của Ban chấp hành Trung ương khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo với mục tiêu tổng quát: “Phấn đấu đến năm 2030, nền giáo dục Việt Nam đạt trình độ tiên tiến trong khu vực” [24]. Nghị quyết số 29 nói về đổi mới những vấn đề lớn, cốt lõi, cấp thiết, từ quan điểm, tư tưởng chỉ đạo đến mục tiêu, nội dung, phương pháp, cơ chế, chính sách, điều kiện bảo đảm thực hiện; đổi mới từ sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước đến hoạt động quản trị của các cơ sở giáo dục - đào tạo và việc tham gia của gia đình, cộng đồng, xã hội và bản thân người học; đổi mới ở tất cả các bậc học, ngành học”. Do vậy, thực hiện tốt khâu tuyển chọn đội ngũ nhà giáo có ý nghĩa quyết định đến chất lượng đào tạo con người và nguồn nhân lực cho đất nước.

2.2.2. Tăng cường các hoạt động đào tạo, bồi dưỡng phẩm chất “hồng”, năng lực chuyên môn và kỹ năng sư phạm cho đội ngũ giáo viên

Trong mọi điều kiện, các cấp đào tạo cần phải chú trọng xây dựng, bồi dưỡng phẩm chất vừa “hồng”, vừa “chuyên” cho đội ngũ giáo viên. Tập trung vào những phẩm chất chủ yếu: Giáo dục chí khí cách mạng, nâng cao lòng yêu nước, yêu Tổ quốc và nhân dân; giáo dục tinh thần, thái độ học tập đúng đắn là để làm việc, làm người, làm cán bộ; giáo dục tinh thần hăng hái, xung kích, nêu gương, tự nguyện, cầu thị, tiến bộ, vượt khó khăn, thử thách; giáo dục ý thức cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư và ý thức công dân, ý thức cộng đồng, có ứng xử văn hóa. Công tác quản lý đào tạo cần tiếp tục quán triệt nhận thức của giáo viên, sinh viên sư phạm về vị trí, vai trò và trách nhiệm nghề nghiệp. Hồ Chí Minh chỉ rõ: Một dân tộc dốt là một dân tộc yếu; giáo dục là quốc sách hàng đầu trong chấn hưng dân tộc. Mỗi nhà giáo, sinh viên sư phạm phải không ngừng củng cố, trao dồi tri thức, nghiên cứu và nắm vững kiến thức lí luận để phục vụ đắc lực cho mục tiêu của sự nghiệp giáo dục. Người khẳng định. “Không học lí luận thì chí khí kém kiên quyết, không trông xa, thấy rộng, trong lúc đấu tranh dễ lạc phương hướng, kết quả là “mù chính trị” thậm chí hủ hóa, xa rời cách mạng” [25, 234] và “ít nghiên cứu lí luận và nghiên cứu thực tiễn cho nên gặp thắng lợi thì lạc quan tếu, khó khăn thì dao động, bi quan, lập trường cách mạng không vững vàng, thiếu tinh thần độc lập suy nghĩ và chủ động sáng tạo. Do đó gặp nhiều khó khăn trong công việc, tác dụng lãnh đạo hạn chế” [15, 24].

Tăng cường việc tổ chức các hội thảo khoa học bàn về nội dung chuyên môn và phương pháp giáo dục, hội thi giáo viên dạy giỏi cấp trường và cấp khoa, bộ môn. Các cấp quản lý nhà trường tập trung lãnh đạo, chỉ đạo đổi mới nâng cao chất lượng giảng dạy, tạo điều kiện cho giảng viên tham dự các lớp tập huấn, bồi dưỡng, tạo diễn đàn trao đổi những vấn đề mang tính học thuật, chia sẻ kinh nghiệm của người học và trách nhiệm của người dạy. Thường xuyên cử giáo viên học các lớp nghiệp vụ sư phạm nâng cao nhằm trang bị cho đội ngũ nhà giáo năng lực

sự phạm và vận dụng nhuần nhuyễn các phương pháp giảng dạy chuyên môn. Duy trì tổ chức các hội thi giảng viên giỏi các cấp nhằm khích lệ, động viên giảng viên tích cực dạy tốt và ứng dụng tương tác các phương pháp giảng dạy đạt hiệu quả tốt nhất.

Chương trình đào tạo cần thay đổi theo hướng chuyển từ giáo dục chủ yếu trang bị kiến thức sang mục tiêu phát triển phẩm chất và năng lực của đội ngũ nhà giáo và sinh viên sư phạm, để những giáo viên tương lai có thể đảm nhận tốt vai trò “dạy người, dạy chữ, dạy nghề” (khác với trước đây là “dạy chữ, dạy người, dạy nghề”), song song với việc tiến hành đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học, cách kiểm tra, đánh giá trong đào tạo giáo viên; kết hợp đẩy mạnh nghiên cứu khoa học cho giáo viên phục vụ cho sự đổi mới ở các nhà trường sư phạm.

2.2.3. Tăng cường công tác quản lý, kiểm tra, đánh giá mọi mặt công tác của đội ngũ giáo viên

Tăng cường sự điều hành, tổ chức tổng kết, rút ra bài học, kinh nghiệm về công tác quản lý đào tạo đội ngũ giáo viên. Các cơ quan quản lý giáo dục cần tăng cường hơn nữa sự phối hợp chặt chẽ giữa các đơn vị chức năng trong các hoạt động như: thường xuyên tổ chức các phong trào thi đua, tổ chức các câu lạc bộ nghiên cứu khoa học sư phạm, ứng dụng thực tiễn công tác giảng dạy,... góp phần nâng cao chất lượng học tập và nghiên cứu cho các nhà giáo và cho sinh viên, góp phần đáp ứng yêu cầu đào tạo, đáp ứng chuẩn đầu ra trong giáo dục các bậc học.

Cần thay đổi tư duy về quản lý, không hành chính hoá, máy móc trong quản lý giảng viên và hoạt động giảng dạy của giảng viên, coi trọng sáng tạo, đổi mới phương pháp quản lý theo mục tiêu đầu ra. Mọi hoạt động của giảng viên đều hướng tới mục tiêu kép: cho bản thân và cho nhà trường. Đối với giáo viên luôn phải đặt mục tiêu hàng đầu là sự phát triển nghề nghiệp, tích lũy kinh nghiệm bản thân và góp phần thực hiện các mục tiêu chung của nhà trường. Mong muốn của từng giáo viên cũng như của nhà trường là nâng cao chất lượng công việc và vai trò của giáo viên hướng tới sự phát triển của nhà trường cũng như sự tiến bộ của từng giáo viên. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh vào việc đánh giá giáo viên, cần xây dựng thành các tiêu chí và được cụ thể hoá bằng các chỉ số. Nói về cách kiểm tra, Người chỉ rõ: “Kiểm tra phải có hệ thống nghĩa là khi đã có nghị quyết, thì phải lập tức đốc thúc sự thực hành nghị quyết ấy, phải biết rõ sự sinh hoạt và cách làm việc của cán bộ và nhân dân địa phương ấy” [18, 637]. Để xây dựng được tiêu chí đánh giá cần phải dựa trên nhiệm vụ của giáo viên, mà nhiệm vụ của giáo viên dựa trên cơ sở sứ mạng của nhà trường. Thông thường tiêu chí để đánh giá giảng viên được cụ thể hoá từ 4 yếu tố chính sau: Giảng dạy; Nghiên cứu; Dịch vụ chuyên môn phục vụ cộng đồng; Bồn phận công dân với tư cách là nhà giáo, nhà khoa học.

Do vậy, việc đánh giá giáo viên hiện nay cần phải tuân thủ một nguyên tắc là: góp phần nâng cao chất lượng đội ngũ, là định hướng và làm động lực cho đội ngũ giáo viên tự giác hoàn thiện mình theo chuẩn; phát huy vai trò chủ động, tích cực của giáo viên để họ tự giác tham gia vào quy trình đánh giá và tự đánh giá, đồng thời việc đánh giá phải thiết thực, phù hợp với điều kiện thực tế, các yếu tố văn hoá xã hội của các nhà trường và từng bước tham khảo ở các cơ sở đào tạo khác.

3. Kết luận

Nhà giáo dục học vĩ đại Cômênxki đã từng nói: “Dưới ánh mặt trời, không có nghề nào cao quý hơn nghề dạy học” [26]. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định việc xây dựng đội ngũ giáo viên có vai trò đặc biệt quan trọng: Đội ngũ giáo viên là mắt xích quan trọng đào tạo người tài, đức, phục vụ sự nghiệp cách mạng thắng lợi hoàn toàn.; đội ngũ giáo viên là hình mẫu cho các thế hệ học trò noi theo. Trong quá trình đào tạo, bồi dưỡng giáo viên, các nhà trường và cơ sở đào tạo cần quan tâm đến tính toàn diện, cách thức xây dựng đội ngũ giáo viên nhằm thực hiện đồng bộ các mặt giáo dục về năng lực chuyên môn và phẩm chất cho người học là: Nâng cao nhận thức về lòng yêu nghề cho đội ngũ giáo viên; giáo dục đạo đức và nêu gương cho đội ngũ

giáo viên; giáo dục văn hóa và trình độ chuyên môn gắn với học tập suốt đời; giáo dục về phương pháp làm việc có trách nhiệm với danh dự nghề nghiệp và xã hội. Vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên đủ “Đức” và “Tài” nhằm nâng cao chất lượng đào tạo hiện nay là phải thực hiện tốt khâu tuyển chọn người có tài, có đức, bổ sung cho đội ngũ nhà giáo; tăng cường các hoạt động đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn và năng lực sư phạm cho đội ngũ giáo viên; tăng cường công tác quản lý, kiểm tra, đánh giá mọi mặt công tác của đội ngũ giáo viên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Hồ Chí Minh, 1969. *Nhiệm vụ của cô giáo, thầy giáo là rất quan trọng và rất vẻ vang*. Nxb Giáo dục Hà Nội.
- [2] Hồ Chí Minh, 1975. *Bàn về giáo dục*. Nxb Sự thật Hà Nội.
- [3] Nguyễn Lâm, 1990. *Hồ Chủ tịch nhà giáo dục vĩ đại*. Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [4] Hà Huy Giáp, 1998. *Làm công tác giáo dục dưới ánh sáng tư tưởng Hồ Chí Minh*. Nxb Văn hoá Thông tin Hà Nội.
- [5] Đào Thanh Hải, Minh Tiến, 2005. *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục*. Nxb Lao động, Hà Nội.
- [6] Viện Hồ Chí Minh và các lãnh tụ của Đảng, 2007. *Hồ Chí Minh về giáo dục, bồi dưỡng thanh, thiếu niên và nhi đồng*. Nxb Lao động - Xã hội, Hà Nội.
- [7] Hoàng Anh (Chủ biên), 2013. *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục và vận dụng vào đào tạo đại học hiện nay*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [8] Lí Việt Quang, (chủ biên) 2017. *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục với vấn đề đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục Việt Nam hiện nay*. Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [9] Đỗ Thanh Hải, 2020. “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh với việc xây dựng đội ngũ nhà giáo Việt Nam giai đoạn hiện nay”. *Tạp chí Cộng sản*, số 948 tháng 8/2020.
- [10] Nguyễn Thị Mai Anh, 2020. “Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh vào quản lý giáo dục ở Việt Nam hiện nay”. *Tạp chí Cộng sản*, số tháng 12/2020.
- [11] Vũ Văn Huân, 2021. “Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục đạo đức cách mạng cho thanh niên trong giai đoạn hiện nay”. *Tạp chí Tổ chức Nhà nước*, số 3/2021.
- [12] Nguyễn Thị Thanh Tùng, 2018. “Sự cần thiết và giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy chuyên đề Tác phẩm Hồ Chí Minh cho sinh viên ngành giáo dục chính trị ở các trường sư phạm hiện nay”. *Tạp chí khoa học Trường Đại học Sư phạm Hà Nội*, Số 12, tr. 138-146.
- [13] Nguyễn Thu Tuấn, 2018. “Đổi mới phương thức phát triển năng lực nghề nghiệp cho sinh viên theo định hướng chuẩn nghề nghiệp giáo viên thông qua thực tập sư phạm: một nghiên cứu tổng quan ở Việt Nam”. *Kỷ yếu hội thảo khoa học Quốc tế “Những xu thế mới trong giáo dục”*. tháng 7, tr. 326-340.
- [14] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 10.
- [15] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 12.
- [16] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 9.
- [17] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 14.
- [18] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 5.
- [19] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 13.
- [20] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 15.
- [21] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 7.

- [22] Xem: Phạm Hoàng Tú Linh, 2019. “Phát triển đội ngũ giảng viên đại học theo định hướng năng lực tại Cộng hòa Liên bang Đức”, Kỷ yếu Hội thảo Quốc gia *Xây dựng tiêu chí chất lượng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý cơ sở giáo dục đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục*, Nghệ An, tr. 149-160.
- [23] Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*. Nxb Chính trị Quốc gia sự thật Hà Nội, t. 1, tr. 136.
- [24] <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/thuong-mai/Nghi-quyet-29-NQ-TW-nam-2013-doi-moi-can-ban-toan-dien-giao-duc-dao-tao-hoi-nhap-quoc-te-212441.aspx>
- [25] Hồ Chí Minh, 2011. *Toàn tập*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, t. 8, tr. 234.
- [26] N.T.Vinh, 2004. *Bài học đạo đức của một thiên tài*. Nguồn: <https://thanhnien.vn/bai-hoc-dao-duc-cua-mot-thien-tai-su-pham-post111969.html>

ABSTRACT

Developing the teaching staff who are “Virtuous” and “Talented” according to the teachings of President Ho Chi Minh

Le Trung Kien

The Institute of Ho Chi Minh and Party leaders, Ho Chi Minh National Academy of Politics

During his lifetime, President Ho Chi Minh paid special attention to building a new education system in order to train people of comprehensive development. In the process of leading the revolution, He highly appreciated the role and way of developing the teaching staff who were both “moral” and “skillful”, both “virtuous” and “talented”. His views light the way for the management, examination, evaluation, selection of teachers, improvement of training quality, strengthening pedagogical knowledge and capacity for teachers to meet the requirements of today's educational career.

Keywords: the teaching staff, virtuous and talented, Ho Chi Minh.